

volg van dit werk zullen ook soorten worden behandeld, waarmee dit wel het geval is. En juist eene nauwkeurige, tot in détails gaande levensbeschrijving óók van schadelijke soorten, die algemeen bekend zijn, kan uit een phytopathologisch oogpunt van groot belang zijn. Zoo is bijv. eene nauwkeurige kennis van den tijd waarop, en van de plaats wáár, de eieren gelegd worden, van zeer veel beteekenis voor de bestrijding der schadelijke soorten; en juist aan deze kennis ontbreekt nog zooveel. Hetzelfde geldt van de kennis van het stadium, waarin, en van de plaatsen waar, zij overwinteren. Van vele vrij algemeen als schadelijk bekende soorten weet men nog niet eens met zekerheid, in hoevele generaties zij per jaar voorkomen.

Daarom is het gewenscht, dat ieder, die wat voelt voor de kennis van onze schadelijke dieren en voor hare bestrijding in 't belang der bodemkultuur, — voorzoover hij zich de kosten van de aanschaffing van een werk als het hier besprokene, kan veroorloven, — de uitgave door intekening ondersteune. Het zou zeer te bejammeren zijn, zoowel uit een wetenschappelijk als uit een praktisch oogpunt, wanneer deze uitgave, ten gevolge van finantieele bezwaren, moest worden gestaakt, of altans vertraagd. Het werk van Sepp met zijne vervolgen is, niettegenstaande het in de Nederlandsche taal is geschreven, over de geheele wereld bekend geraakt; en de nieuw begonnen 3de serie sluit zich bij de eerste twee seriën waardig aan. J. R. B.

III. — *Sorauer's* « Handbuch der Pflanzenkrankheiten », 3te, vollständig neubearbeitete Auflage, in Gemeinschaft mit *Prof. Dr. G. Lindau* und *Dr. L. Reh* herausgegeben von *Prof. Dr. Paul Sorauer*. Lieferung 3-5. (Berlin, Paul Parey).

Op bl. 144-148 van den vorigen (elfden) jaargang kon-

digde ik de eerst verschenen twee afleveringen aan van dit hoogst belangrijke werk. Het doet mij genoegen, dat ik nu reeds weer de verschijning van drie nieuwe afleveringen kan aankondigen. Het blijkt dat het boek met bekwaamen spoed wordt bewerkt; dat het er niet mee gaat als zoo dikwijls met grootere werken 't geval is, waarvan de afleveringen elkaar soms zóó traag opvolgen, dat het eerste gedeelte van 't boek reeds verouderd is op het oogenblik dat het laatste verschijnt. Ook met het oog op het vlugge verschijnen is het een groot voordeel dat Prof. Sorauer zich voor de bewerking van den 3^{en} druk van twee bekwame medewerkers heeft voorzien.

In afl. 4 zet Prof. Sorauer de bespreking van den invloed van ongunstige bodeminvloeden, in de eerste aflevering begonnen, voort. Vele zaken van groote praktische betekenis worden daarin behandeld, en op sommige onderwerpen laat de schrijver een geheel nieuw licht vallen. Ik verwijs hier o.a. naar de hoofdstukken van land- en zeeklimaat, — over den invloed van het bosch, — over dwerggroei, — over straatbeplanting, — over doorgroeien der aardappelen, — over noodrijpte van het ooftfruit, — over steenig worden der peren, — over overstromingen, — over ondoelmatig begieten der planten, enz.

Afl. 3 en 5 behooren tot deel II, dat door Prof. Dr. Lindau wordt bewerkt. Hierin vindt men vooreerst algemeene opmerkingen omtrent de ware zwammen of draadzwammen, terwijl verder behandeld worden die soorten uit de groepen der Chytridiineen, der Peronosporaeen, der Exoasceen, der Erysipheen, der Perisporiaceen, der Pyrenomyceten en der Discomyceten, welke op de eene of andere wijze als oorzaak van plantenziekten optreden. Steeds is gestreefd naar volledigheid, maar tevens naar beknoptheid; zoodat in de twee thans verschenen afleveringen van deel II

een zeer belangrijk aantal plantenziekten wordt behandeld.

Met veel belangstelling zien wij uit naar de volgende afleveringen van deel I en II, en eveneens naar het door D^r. Reh bewerkte derde deel, waarvan tot dusver nog niets verscheen, en hetwelk de schadelijke dieren zal behandelen.

J. R. B.

VOORLOOPIGE MEDEDEELING OVER ZIEKTEN VAN KOOL.

Door de Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen te Haarlem wordt in hare quarto werken opgenomen een verhandeling van schrijver dezes over drie ziekten van kool. Ofschoon deze verhandeling gereed is, kan het nog verscheidene maanden duren eer zij verschijnt. Met het oog op de sterke uitbreiding van de eerste daarin behandelde ziekte, geef ik nu reeds een kort overzicht van de resultaten van mijn onderzoekingen, die loopen van het begin van het jaar 1905 tot heden.

De « draaihartigheid » is reeds in 't kort beschreven door professor Ritzema Bos in zijn verslag over het jaar 1902, onder ziekten met onbekende oorzaak. Zij kenmerkt zich door misvorming van het hart, van alle soorten van kool en bloemkool, een misvorming, die zich openbaart op 't eind van Juni en in Juli op de zaaibedden, maar vooral op de pootvelden. De bladvoeten der hartblaadjes zwellen aan de onderzijde sterk op. Alle andere misvormingen, die men verder bij de draaiharten ziet, kromming van de bladstelen, kroesheid der bladschijven, weggroten van het hart, en vorming van meerdere nieuwe harten, zijn bijkomstige verschijnselen. De primaire opzwellling wordt teweegge-